

БЕЗБЕДНОСТ

ЧАСОПИС
МИНИСТАРСТВА
УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

БЕОГРАД, година LXIV 2/2022

„БЕЗБЕДНОСТ“
Часопис Министарства унутрашњих послова Републике Србије

УРЕДНИШТВО

Доц. др Божидар Оташевић, доцент Криминалистичко-полицијског универзитета,
Проф. др Миљивој Донсај, редовни професор Факултета спорта и физичког васпитања Универзитета у Београду,
Доц. др Ивана Бодрожих, доцент Криминалистичко-полицијског универзитета,
Проф. др Тијана Шурлан, судија Уставног суда Републике Србије,
Проф. др Бојан Милисављевић, редовни професор Правног факултета Универзитета у Београду,
Проф. др Миле Шикман, ванредни професор Правног факултета Универзитета у Бања Луци, начелник Управе за полицијску обуку, Министарства унутрашњих послова Републике Српске,
Проф. др Младен Милошевић, ванредни професор Факултета безбедности Универзитета у Београду,
Владимир Илић, помоћник министра, начелник Сектора за људске ресурсе, Министарства унутрашњих послова Републике Србије,
Др Слободан Малеших, помоћник директора полиције, Дирекција полиције, Министарства унутрашњих послова Републике Србије,
Др Жељко Бркић, начелник Центра за полицијску обуку, Сектор за људске ресурсе, Министарства унутрашњих послова Републике Србије,
Др Жељко Нинчић, начелник Одељења за оперативну полицијске вештине и опремање полиције, Управа полиције, Министарства унутрашњих послова Републике Србије,
Др Наташа Радосављевић-Стевановић, начелник Одељења за физичко-хемијска и токсиколошка вештачења, Национални центар за криминалистичку форензику, Управа криминалистичке полиције, Министарства унутрашњих послова Републике Србије,
Доц. др Владимир Шебеќ, шеф Одсека за борбу против корупције, Управа криминалистичке полиције, Министарства унутрашњих послова Републике Србије,
Др Илија Раџић, главни координатор I, Дирекција полиције, Министарства унутрашњих послова Републике Србије,
Марина Васић, координатор I, Одељење за развој запослених и организације, Сектор за људске ресурсе, Министарства унутрашњих послова Републике Србије.

Главни и одговорни уредник
Доц. др Божидар Оташевић

УРЕДНИК
Јасмина Владисављевић

ЛЕКТУРА И КОРЕКТУРА
Јасмина Милетић

ЛЕКТОР ЗА ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК
Весна Анђелић-Николенџић

АДРЕСА УРЕДНИШТВА: Булевар Зорана Ђинђића 104
011/3148-734, 3148-739, e-mail: upobr@mup.gov.rs

ЧАСОПИС ИЗЛАЗИ ТРИ ПУТА ГОДИШЊЕ (тираж: 800 примерака)
PDF верзија часописа доступна је на адреси: <http://www.mup.gov.rs> у поднаслову Публикације

Архива старих бројева од 1/2000 до 3/2015 доступна је на линковима:
http://prezentacije.mup.gov.rs/upravaobrazovanje/bezbednost_s3.html
http://prezentacije.mup.gov.rs/upravaobrazovanje/bezbednost_s4.html
http://prezentacije.mup.gov.rs/upravaobrazovanje/bezbednost_s5.html

ШТАМПА: БИРОГАФ, Атанасија Пуље 22, Београд

САДРЖАЈ

ОРИГИНАЛНИ НАУЧНИ РАДОВИ

Проф. др Бојан Д. ЈАНКОВИЋ Проф. др Владимир М. ЦВЕТКОВИЋ	5	СТАВОВИ ПРИПАДНИКА ПРИВАТНОГ ОБЕЗБЕЂЕЊА О ПОЛИЦИЈИ
Вера ПЕТРОВИЋ Проф. др Горан ЈОВАНИЋ	22	ПРОЦЕНА РИЗИКА РЕЦИДИВИЗМА У ЗАТВОРСКОМ СИСТЕМУ – ДОСТИГНУЋА И ИЗАЗОВИ

ПРЕГЛЕДНИ НАУЧНИ РАДОВИ

Проф. др Вељко ТУРАЊАНИН Јелена ЧАНОВИЋ	44	БЕСПЛАТНА ПРАВНА ПОМОЋ ЗА ЖРТВЕ РОДНО ЗАСНОВАНОГ НАСИЉА ИЗ ПЕРСПЕКТИВЕ АДВОКАТА
Проф. др Душица Ј. ПЕШИЋ Доц. др Дарко Н. ЗИГАР Проф. др Милан Ђ. БЛАГОЈЕВИЋ	61	БЕЗБЕДНОСТ ВАТРОГАСАЦА- СПАСИЛАЦА ТОКОМ ТРЕНИНГА У ФЛЕШОВЕР КОНТЕЈНЕРУ – НУМЕРИЧКА СТУДИЈА
Иван Р. ДИМИТРИЈЕВИЋ Проф. др Горан Ј. МАНДИЋ Проф. др Радојица ЛАЗИЋ	80	ОТВОРЕНИ ИЗВОРИ ПОДАТАКА И ОБАВЕШТАЈНИ РАД
	99	САВЕЗНИ САВЕТ ЗА ЗАШТИТУ УСТАВНОГ ПОРЕТКА У КОНТРОЛИ СЛУЖБИ БЕЗБЕДНОСТИ НЕКАДАШЊЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ (1975–1992)
Данило СТЕВАНДИЋ	119	ПОЛИЦИЈСКО ОВЛАШЋЕЊЕ: ПРИЛОГ ТЕОРИЈСКОПРАВНОМ ОДРЕЂЕЊУ ПОЈМА
Катарина АРСИЋ	145	КРИВИЧНОПРАВНИ ИМУНИТЕТ ДРЖАВНИХ ЗВАНИЧНИКА У МЕЂУНАРОДНОМ ПРАВУ
Доц. др Божидар ОТАШЕВИЋ Владимир ТОНИЋ	160	ТРАГОВИ ПОЖАРА У СЛУЧАЈЕВИМА САМОЗАПАЉЕЊА АУТОМОБИЛА
Николина ВОЈИНОВИЋ	204	УЛОГА КАНЦЕЛАРИЈЕ ВИСОКОГ ПРЕДСТАВНИКА У РАЗВОЈУ ПОЛИТИКЕ БЕЗБЕДНОСТИ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
	228	УПУТСТВО САРАДНИЦИМА ЗА ПРИПРЕМУ РУКОПИСА

CONTENTS

ORIGINAL SCIENTIFIC PAPERS

Prof. dr Bojan D. JANKOVIĆ Prof dr Vladimir M. CVETKOVIĆ	5	ATTITUDES OF MEMBERS OF PRIVATE SECURITY ABOUT THE POLICE
Vera PETROVIĆ Prof. dr Goran JOVANIĆ	22	RECIDIVISM RISK ASSESSMENT WITHIN PRISON SYSTEM – ACCOMPLISHMENTS AND CHALLENGES

REVIEW PAPERS

Prof. dr Veljko TURANJANIN Jelena ČANOVIĆ	44	FREE LEGAL AID FOR VICTIMS OF GENDER-BASED VIOLENCE FROM THE PERSPECTIVE OF LAWYERS
Prof. dr Dušica J. PEŠIĆ Doc. dr Darko N. ZIGAR Prof. dr Milan Đ. BLAGOJEVIĆ	61	SAFETY OF FIREFIGHTERS – RESCUERS DURING TRAINING IN FLASHOVER CONTAINER – A NUMERICAL STUDY
Ivan R. DIMITRIJEVIĆ Prof. dr Goran J. MANDIĆ Prof. dr Radojica LAZIĆ	80	OPEN SOURCES OF DATA AND INTELLIGENCE
	99	THE FEDERAL COUNCIL FOR THE PROTECTION OF THE CONSTITUTIONAL ORDER IN THE CONTROL OF INTELLIGENCE SERVICES IN FORMER YUGOSLAVIA (1975-1992)
Danilo STEVANDIĆ	119	POLICE POWERS: DEFINITION OF THE TERM IN LEGAL THEORY
Katarina ARSIĆ	145	CRIMINAL IMMUNITY OF STATE OFFICIALS IN INTERNATIONAL LAW
Doc. dr Božidar OTAŠEVIĆ Vladimir TONIĆ	183	TRACES OF FIRE IN CASES OF CAR SELF-IGNITION
Nikolina VOJINOVIĆ	204	THE ROLE OF THE OFFICE OF THE HIGH REPRESENTATIVE IN THE DEVELOPMENT OF BOSNIA AND HERZEGOVINA'S SAFETY POLICY
	228	INSTRUCTION FOR THE ASSOCIATES ABOUT EDITING THE MANUSCRIPTS

Проф. др Бојан ЈАНКОВИЋ
Криминалистичко-полицијски универзитет у Београду
Проф. др Владимир М. ЦВЕТКОВИЋ
Факултет безбедности, Универзитет у Београду

ДОИ: 10.5937/bezbednost2202005J
УДК: 351.75:658.114]:351.74(497.11)
Оригинални научни рад
Примљен: 23. 8. 2021. године
Датум прихватања: 30. 6. 2022. године

Ставови припадника приватног обезбеђења о полицији

Апстракт: У научној литератури постоје бројна истраживања перцепције грађана о полицији. Међутим, поставља се питање како полицију виде припадници приватног обезбеђења, који обављају сличне безбедносне задатке као полицајци. Резултати истраживања у коме је учествовало 178 припадника приватног обезбеђења указују да они имају високо мишљење о полицији и њеним припадницима. Приметно је да старији припадници приватног обезбеђења имају нешто боље мишљење о припадницима полиције него њихове млађе колеге. То указује да са млађим припадницима приватног обезбеђења треба више радити, не само на курсевима за приватно обезбеђење, него и касније током службе. Свакако треба више инсистирати на заједничким обукама, како ради повећања поверења тако и ради упознавања са процедурама које службе предузимају.

Кључне речи: приватно обезбеђење, перцепција, полиција, Србија.

Увод

Данашња друштва се суочавају са новим изворима и облицима угрожавања личне и имовинске сигурности грађана (Јанковић, 2021). Почев од климатских промена, које угрожавају безбедност грађана

проузроковањем различитих природних и антропогених катастрофа (Goyal, 2019; Hussaini, 2020; Kaur, 2020; Kumiko, Shaw, 2019; Mano, Raparport, 2019; Ocal, 2021; Thennavan et al., 2020; Vibhas et al., 2019; Xuesong, Карусу, 2019; Цветковић, Томашевић, Милашиновић, 2019), све до епидемија болести као што је ковид 19 (Cvetković, Grbić, 2021; Cvetković et al., 2020; Janković, Cvetković, 2020; Ocal et al., 2020), али и криминала. Посебан проблем представља страх од криминала (Ђурић, Поповић-Ћитић, 2013; Љубичић, Лабаш, 2010; Поповић-Ћитић, Ђурић, 2014), јер он некада представља већи проблем и од самог криминалитета (Љубичић, Лабаш, 2010). Због потребе човека за задовољењем осећаја сигурности дошло је до пораста захтева за услугама које традиционално пружају државни органи, пре свих полиција (Kesić, 2008). Међутим, такве захтеве полиција некад није у стању да испуни – понекад услед објективних околности, а понекад и зато што грађани немају довољно поверења у њу (Љубичић, Лабаш, 2010). Услед немогућности да испуни све захтеве грађана, један део одговорности преноси се са полиције на приватно обезбеђење. Иако традиционално задужена за остваривање јавне безбедности, полиција није у стању да то и оствари без адекватне сарадње са другим државним органима, а све више и са субјектима приватног обезбеђења. Приватно обезбеђење има све већу улогу у предузимању мера у природним катастрофама (Cvetković, Janković, 2020; Janković, Cvetković, Ivanov, 2019; Lončar, Radivojević, Radošević, Mirković, 2019), у обезбеђењу спортских приредби (Ђурђевић, Оташевић, 2016; Janković, 2020; Janković et al., 2019; Mil, Sanli, Yildirim, Domac, 2015), али и у супротстављању криминалитету (Janković et al., 2019).

Да приватно обезбеђење преузима све више полицијских послова, може се посредно уочити и по броју припадника приватног обезбеђења. Иако не постоје тачни подаци о броју запослених припадника приватне безбедности, процена је да их у Србији има од 30.000 (Davidović, Kešetović, 2017), преко 40,000 – 50,000 (Nalla, Gurinskaya, 2017), па чак и до 60.000 (Milošević, 2018). У Србији се број припадника приватног обезбеђења изједначио са бројем полицијских службеника и тај однос је сада 1 : 1 (Nalla, Gurinskaya, 2017). Иако су данас припадници полиције и приватног обезбеђења често ангажовани на сличним пословима, поставља се питање како полицију и њихове припаднике виде „саборци”, припадници приватног обезбеђења.

Преглед литературе

Највећи број истраживања улоге и ставова припадника приватног обезбеђења, као и њиховог значаја за друштво, односи се на перцепцију грађана о припадницима приватног обезбеђења. Та група истраживања обухвата две групе испитаника. Прву групу чине истраживања у којима су испитаници студенти, јер истраживачи, запослени на факултетима, лакше могу допрети до њих (Janković et al., 2019; Kesić, 2008; Nalla, Gurinskaya, Rafailova, 2017; Nalla, Heraux, 2003; Nalla, Hwang, 2004; Nalla, Lim, 2003; Nalla, Meško, Sotlar, Johnson, 2006). Истраживања спроведена у државама где постоји традиција приватног обезбеђења – САД (Nalla, Heraux, 2003), Јужна Кореја (Nalla, Hwang, 2004) и Сингапур (Nalla, Lim, 2003) – указала су да је већина студента имала позитиван став о припадницима приватног обезбеђења. То није био случај у државама које су се у периоду истраживања налазиле у транзицији – у Србији (Janković et al., 2019; Kesić, 2008), Северној Македонији (Janković et al., 2019), Словенији (Nalla et al., 2006) и Русији (Nalla et al., 2017) – јер се показало да млади испитаници генерално нису имали позитиван став о приватној безбедности и њеним запосленима. У другој групи су истраживања у којима су испитаници изабрани из опште популације – истраживање у Холандији (Ronald van Steden, Nalla, 2010), у којем грађани нису имали позитивно мишљење о припадницима приватног обезбеђења, и истраживања у Северној Македонији (Petrevski, Nikolovski, 2015) и Португалу (Moreira, Cardoso, 2015), где су грађани имали позитиван став о њима.

У научној литератури постоји велики број истраживања која разматрају перцепцију грађана о полицији (Brown, Benedict, 2002). Што се тиче Србије, новија научна истраживања (а не често наручена испитивања јавности која спроводе маркетиншке агенције) указују на висок ниво поверења опште популације у полицију (Janković, Svetković, 2020; Spasić, Radovanović, 2019). Међутим, осим опште популације, занимљиво је видети и мишљење професионалаца из области безбедности – припадника приватног обезбеђења – јер су они упознати са процедурама и поступањима полиције, а обављају и сличне безбедносне послове, често заједно са полицијом.

Када говоримо о ставовима припадника приватног обезбеђења о полицији, они се могу пронаћи у истраживањима која разматрају односе између те две групе професионалаца. У таквим ис-

траживањима спроведеним у САД (Nalla, Hummer, 1999a, 1999b), Словенији (Meško, Nalla, Sotlar, 2005; Nalla, Johnson, Meško, 2009; Sotlar, Meško, 2009) и Холандији (Ronald van Steden, van der Wal, Lasthuizen, 2015) припадници приватног обезбеђења имали су боље мишљење о полицији него што су полицајци имали о њима. Насупрот наведеним ставовима у истраживањима у Јужној Кореји (Nalla, Hwang, 2006; Nalla et al., 2009) и касније спроведеном истраживању у САД (Nalla et al., 2009), имали су позитивне ставове једни о другима, чак су сматрали да између њих постоје партнерски односи.

Међутим, мали је број студија које искључиво истражују ставове припадника приватног обезбеђења о припадницима полиције (Nalla, Meško, 2015; Paek, Nalla, Lee, 2019). У истраживању спроведеном у Словенији (Nalla, Meško, 2015) припадници приватног обезбеђења имали су веома високо мишљење о припадницима полиције. У зависности од питања, проценат позитивних одговора испитаника кретао се од 51% до 83%. Старији припадници обезбеђења (36-50 година) имали су позитивнији став о припадницима полиције него њихове млађе колеге. Што се тиче пола, припадници приватног обезбеђења мушког пола имали су позитивније ставове него њихове колегинице. У истраживању спроведеном у Јужној Кореји (Paek et al., 2019) такође су имали високо мишљење о полицији. Код аутора је остала дилема да ли су испитаници одговарали као грађани или као експерти за безбедност који раде на сличним пословима као и припадници полиције. Испитаници који су у претходних 12 месеци имали контакт са припадницима полиције имали су позитивније ставове према полицији.

Метод

Да би се проценила перцепција припадника приватног обезбеђења о припадницима полиције, развијена је анкета са ставкама из ранијих истраживања спроведених у САД (Nalla, Hummer, 1999b), Јужној Кореји (Nalla, Hwang, 2006) и Словенији (Meško et al., 2005). Анкета је анонимног карактера са питањима Ликертове скале са четири тачке (1 – апсолутно се не слажем; 4 – апсолутно се слажем). Током фебруара 2019. године у Београду је спроведено пилот-истраживање на узорку од 30 људи (15 припадника

приватног обезбеђења) с циљем провере разумљивости и перформанси развијеног упитника у вези са овим истраживањем. Сви испитаници су добровољно пристали да учествују у истраживању спроведеном на Криминалистичко-полицијском универзитету у Београду, током одржавања почетног курса за добијање лиценце за приватно обезбеђење. Подаци за истраживање су прикупљени од 178 припадника приватног обезбеђења. Истраживање је спроведено од априла до јуна 2019. године.

Друштвено-економске карактеристике

Од 178 анкетираних припадника приватног обезбеђења, 93,3% су мушкарци, док су 6,7% жене. Кад је реч о годинама старости, највише је припадника приватног обезбеђења старости до 51-60 година (30,3%), а најмање старости преко 60 година (6,7%). У односу на ниво образовања, највише је испитаника са завршеном средњом школом (87,6%), а најмање са факултетом (5,6%). Такође, највише је венчаних (58,4%), а најмање разведених (5,6%). Кад је реч о радном искуству, највише је испитаника који имају преко 15 година стажа (43,8%) и највећи број испитаника није служио војни рок (50,4%) (табела 1).

Табела 1. Демографске карактеристике испитаника (n/проценти).

Варијабле	Категорија	(n = 178)
Пол	Мушки	166 (93,3)
	Женски	12 (6,7)
Године	18-25	16 (9,0)
	26-35	14 (7,9)
	36-45	42 (23,6)
	46-50	26 (14,6)
	51-60	54 (30,3)
	Преко 60	12 (6,7)
Образовање	Средња	156 (87,6)
	Виша	12 (6,7)
	Факултет	10 (5,6)
Брачни статус	У браку	104 (58,4)
	Није у вези	64 (36)
	Разведен	10 (5,6)

Радно искуство	Нема	20 (11,2)
	1-5 година	30 (16,9)
	6-10 година	16 (9)
	11-15 година	32 (18)
	Преко 15 година	78 (43,8)
Војни рок	Да	144 (80,9)
	Не	32 (17,9)

Социодемографске карактеристике испитаника истражене су помоћу дескриптивних статистичких анализа. Анализа варијансе (једносмерна АНОВА) и регресиона анализа коришћене су за испитивање односа између варијабли (пол, старост, образовање, брачни статус, војни рок, претходно искуство) и ставова учесника. Сви тестови су двострани, са нивоом значајности $p < 0,05$.

Резултати

Резултати вишеструке линеарне регресионе анализе коришћене да се процени експликативна моћ шест изабраних варијабли (пол, старост, брачно стање, степен образовања, радно искуство, одслужен војни рок) на ставове испитаника из приватног обезбеђења показују да је најзначајнији предиктор управо брачни статус ($\beta = 0,276$). Наведени модел ($R^2 = 0,105$, Adj. $R^2 = 0,125$, $F = 3,30$, $t = 14,82$, $p = 0,004$) са свим приказаним независним варијаблама објашњава 12,5% варијансе ставова.

Табела 2. Резултати мултиваријантне регресионе анализе везане за подскеле ($n = 178$).

Предикторска варијабла	Ставови испитаника		
	<i>B</i>	<i>SE</i>	β
Пол	-0,198	0,209	-0,087
Године старости	-0,210	0,185	-0,106
Брачни статус	0,312	0,092	0,271**
Ниво образовања	0,207	0,144	0,120
Радно искуство	-0,128	0,160	-0,071
Војни рок	-0,199	0,154	-0,138
Adjusted R^2			

* $p \leq 0,05$. ** $p \leq 0,01$. *B*: unstandardized (*B*) coefficients; *SE*: std. error; β : standardized (β) coefficients.

Напомена: мушкарци, млади, са средњом школом, малим приходима и инвалиди кодирани су као 0; 1 је додељен у супротном.

Од испитаника је тражено да процене да ли се слажу са наведеним тврдњама и утврђено је следеће: а) имам поверење у полицију ($X = 3,18$); б) основна људска права су добро заштићена од стране полиције ($X = 3,09$); ц) полиција у мојој локалној заједници је поуздана ($X = 3,02$); д) полицији се може веровати приликом доношења одлука ($X = 3,06$); е) полиција је углавном искрена ($X = 2,99$); ф) поносан/на сам на полицију у мојој локалној заједници ($X = 2,88$).

Резултати су показали да не постоји веза између пола, образовања и војних служби и свих наведених ставова (а–ц). Насупрот томе, утврђена је веза између старости и варијабли: ц) полиција у мојој локалној заједници је поуздана и ф) поносан/на сам на полицију у мојој локалној заједници. Наиме, испитаници који имају преко 60 година ($X = 3,50$) у већој су мери у односу на испитанике од 18–25 година ($X = 2,88$) поносни на полицију у њиховој локалној заједници. Поред тога, старији испитаници ($X = 3,35$) у већој мери у односу на испитанике старости од 18–25 година ($X = 3,05$) истичу да је полиција у њиховој локалној заједници поуздана.

Осим тога, утврђен је однос између брачног статуса и следећих варијабли: а) имам поверење у полицију, б) основна људска права су добро заштићена од стране полиције и е) полиција је углавном искрена (табела 3). Ожењени/удати испитаници ($X = 3,32$) у већој мери у односу на разведене испитанике ($X = 3,05$) имају поверење у полицију. Такође, ожењени/удати испитаници ($X = 3,18$) у већој мери у односу на разведене испитанике ($X = 2,49$) истичу да је полиција углавном искрена. Уз то, утврђено је и да ожењени/удати испитаници ($X = 3,23$) у већој мери у односу на разведене испитанике ($X = 2,67$) истичу да су основна људска права добро заштићена од стране полиције (табела 3).

Табела 3. Ставови службеника безбедности о различитим аспектима полиције – први део питања.

Варијабле	Mean/ Std. dev.	Пол	Године	Образовање	Брачни статус	Војни	Радно искуство
а)	3,18 (0,850)	1,85 (0,175)	1,84 (0,108)	0,004 (0,996)	4,49 (0,005*)	1,93 (0,148)	0,196 (0,658)
б)	3,09 (0,925)	0,089 (0,765)	1,49 (0,196)	0,545 (0,839)	2,75 (0,044*)	2,04 (0,133)	1,32 (0,251)
ц)	3,06 (0,940)	0,169 (0,682)	3,12 (0,010*)	0,461 (0,631)	2,07 (0,105)	0,876 (0,418)	0,564 (0,454)

д)	3,02 (0,948)	0,293 (0,589)	2,04 (0,076)	0,266 (0,767)	2,31 (0,078)	0,594 (0,553)	0,706 (0,402)
е)	2,99 (0,935)	1,77 (0,185)	0,937 (0,459)	0,175 (0,839)	4,27 (0,006*)	0,393 (0,676)	0,853 (0,357)
ф)	2,88 (0,947)	1,17 (0,279)	4,11 (0,002*)	0,607 (0,546)	1,88 (0,133)	0,056 (0,946)	1,34 (0,247)

Затим, од испитаника је тражено да процене да ли се слажу са следећим наведеним тврдњама и утврђено је следеће: а) полиција доноси одлуке на основу чињеница ($X = 3,21$); б) полиција поштује права грађана ($X = 3,18$); ц) полиција са грађанима поступа праведно ($X = 3,13$); д) полиција третира грађане са поштовањем ($X = 3,11$); е) полиција стрпљиво саслуша грађане ($X = 3,06$); ф) полиција је у контакту са грађанима љубазна; г) полиција третира све грађане достојанствено ($X = 3,03$); х) полиција прати своје резултате ($X = 2,94$); и) у поступању према грађанима полиција им објашњава своје одлуке ($X = 2,87$) (табела 4).

Резултати једнофакторске анализе варијансе показали су да не постоји веза између пола, образовања и радног искуства, брачног статуса и свих наведених ставова (а-х). Насупрот томе, утврђена је веза између старости и варијабли: а) полиција доноси одлуке на основу чињеница; б) полиција поштује права грађана; ц) полиција са грађанима поступа праведно; д) полиција третира грађане са поштовањем; е) полиција стрпљиво саслуша грађане. Наиме, испитаници који имају 46-51 године ($X = 3,50$) у већој мери у односу на испитанике старости 18-25 година ($X = 2,50$) указују да полиција доноси одлуке на основу чињеница. Такође, испитаници од 46-51 годину ($X = 3,75$) у већој мери у односу на испитанике старости 26-35 година ($X = 2,43$) указују да полиција поштује права грађана. Да полиција са грађанима поступа праведно, у већој мери истичу испитаници старости 46-51 године ($X = 3,58$) у односу на испитанике који имају од 26-35 година ($X = 2,42$). Испитаници старости 46-51 године ($X = 3,50$) у већој мери у односу на испитанике који имају 26-35 година ($X = 2,71$) истичу да полиција третира грађане са поштовањем. Такође, испитаници старости 46-51 године ($X = 3,42$) у већој мери у односу на испитанике старости 18-25 година ($X = 3,00$) истичу да полиција стрпљиво саслуша грађане (табела 4).

Табела 4. Ставови службеника безбедности о различитим аспектима полиције – други део питања

Варијабле	Mean/ Std. dev.	Пол	Године	Образовање	Брачни	Војни рок	Радно искуство
а)	3,21 (0,942)	0,667 (0,415)	4,02 (0,002*)	1,34 (0,264)	7,06 (0,000**)	1,279 (0,281)	0,296 (0,587)
б)	3,18 (0,873)	1,78 (0,184)	5,99 (0,000**)	2,48 (0,086)	6,18 (0,001*)	0,536 (0,586)	0,218 (0,641)
ц)	3,13 (0,889)	0,024 (0,876)	3,97 (0,002*)	2,67 (0,072)	4,51 (0,005*)	0,711 (0,493)	0,356 (0,552)
д)	3,11 (0,897)	0,829 (0,364)	3,40 (0,006*)	0,097 (0,908)	5,59 (0,001**)	0,393 (0,675)	2,50 (0,115)
е)	3,06 (0,928)	1,13 (0,289)	4,47 (0,001*)	0,843 (0,432)	6,44 (0,000**)	0,073 (0,929)	0,017 (0,898)
ф)	3,03 (0,948)	1,28 (0,260)	1,83 (0,109)	1,01 (0,364)	1,61 (0,188)	0,026 (0,975)	0,004 (0,951)
г)	2,94 (0,902)	0,806 (0,370)	1,89 (0,099)	0,769 (0,465)	2,66 (0,059)	0,826 (0,440)	2,71 (0,101)
х)	2,87 (0,100)	0,016 (0,898)	1,75 (0,125)	0,580 (0,561)	2,69 (0,058)	3,100 (0,048*)	1,67 (0,197)

Дискусија

Из спроведеног истраживања може се уочити да припадници приватног обезбеђења генерално имају високо мишљење о полицији, односно њеним запосленима. По тим налазима, ставови припадника приватног обезбеђења генерално се не разликују од опште популације, која такође има висок ниво поверења у полицију (Janković, Cvetković, 2020; Spasić, Radovanović, 2019).

Припадници приватног обезбеђења имају поверење у полицију, и притом оцењују да она добро штити људска права, да је поуздана и да јој се може веровати приликом доношења одлука. На мало нижем нивоу биле су оцене испитаника да су припадници полиције искрени и да су испитаници поносни на полицију која обавља послове у њиховој локалној заједници. Слични налази су уочени и код истраживања спроведених у Словенији (Nalla, Meško, 2015) и Јужној Кореји (Paek et al., 2019). Са истраживањима у Словенији заједничко је да су испитаници који имају преко 60

година у већој мери у односу на испитанике од 18-25 година поносни на полицију у њиховој локалној заједници, а такође у већој мери истичу да је полиција у њиховој локалној заједници поуздана. То се може објаснити животним искуством који имају старији испитаници, који на дуже стазе, кроз различите периоде могу дати бољу процену ситуације од њихових млађих колега. Искуство је важан фактор у обављању свих послова, а нарочито у ситуацијама са којима се сусрећу припадници приватног обезбеђења. Не треба занемарити ни чињеницу да су старији припадници приватног обезбеђења пензионисани полицајци или војна лица, који имају претходно полицијско или војно образовање и који дубоко поштују свој бивши позив.

Занимљиво је да ожењени/удати испитаници имају више поверење у полицију и у већој мери сматрају да је полиција искрена и да су људска права добро заштићена него разведени испитаници. За испитанике који су у браку може се претпоставити да немају великих брачних трзавица, у поређењу са разведенима, који су прошли кроз различите бракоразводне парнице које предуго трају. У тим ситуацијама није редак случај да је интервенисала и полиција, те да је она својим поступањем, за које испитаници сматрају да је по њих негативно, утицала и на изјашњење испитаника у овом истраживању.

Што се тиче друге групе варијабли, велики број испитаника се и о њима изјаснио позитивно. Као и код претходне групе тврдњи и овде је уочена веза између постављених тврдњи и година. За разлику од претходне групе тврдњи, где је била највећа разлика између испитаника старијих од 60 година и најмлађих испитаника (18-25), у овој групи је та разлика уочена је између испитаника старости 46-51 и најмлађих испитаника. Испитаници који имају 46-51 године у већој мери у односу на испитанике старости 18-25 година указују да полиција доноси одлуке на основу чињеница и да полиција стрпљиво саслуша грађане. Иста група старијих испитаника у већој мери у односу на испитанике старости 26-35 година указује да полиција поштује права грађана, да са грађанима поступа праведно и да их третира са поштовањем. Као и код претходне групе тврдњи и овде је пресудан фактор искуство, како животно тако и професионално. Разлика је само у томе што највеће оцене дају мало мање искусни (46-51) него у претходној групи

(60+). Прва група је популација са довољно животног и радног искуства, али је генерално у бољој физичкој и менталној форми од друге популације, па због тога може уочити и неке чињенице, ситне детаље, које старија група испитаника није у могућности да опази. Испитаници из ове групе тврдњи дали су најмању оцену полицији на тврдњу да полиција грађанима објашњава своје одлуке. У демократским друштвима неопходно је да грађани знају због чега полиција предузима одређене радње према њима. Чини нам се да овде није реч о томе да полиција нешто крије од грађана, већ да је недостатак комуникације општи проблем друштва у којем живимо. Млади полицијски службеници, као и остатак млађе популације, заокупљени су рачунарима, интернетом и друштвеним мрежама, а запоставили су непосредан контакт са пријатељима, разговор и праву комуникацију. Све то се преноси и на службена поступања, па и на полицијски посао. Не треба занемарити ни један број старијих полицијских службеника који су радили у доба социјалистичког уређења, када је однос полиције и грађана био другачији и када је полицијско поступање код грађана изазивало страхопоштовање.

Закључак

Припадници полиције и приватног обезбеђења обављају сличне безбедносне послове. Често те послове обављају заједничким снагама – нпр. обезбеђење спортских приредби. Да би се послови успешно обављали, неопходно је узајамно поверење службеника те две службе. Из приказаних резултата може се закључити да припадници приватног обезбеђења имају висок степен поверења у полицијске службенике. Овде се мора истаћи да је мишљење припадника приватног обезбеђења генерално слично мишљењу опште популације. По резултатима овог истраживања може се приметити да старији припадници приватног обезбеђења имају нешто боље мишљење о припадницима полиције него њихове млађе колеге. То може бити због тога што су старији припадници приватног обезбеђења пензионисани полицајци или војна лица, који имају претходно полицијско или војно образовање и који дубоко поштују свој бивши позив. Управо то је показатељ да са млађим припадницима приватног обезбеђења треба више радити, не само на курсевима за приватно обезбеђење, који се веома кратки и са малим бројем часова обуке, него и касније

током службе. Свакако треба више инсистирати на заједничким обукама и вежбама обе службе, како ради повећања поверења једних у друге тако и ради упознавања процедура које службе предузимају. Поставља се питање да ли је то обострано поверење, односно да ли и полицијски службеници имају високо мишљење о припадницима приватног обезбеђења. То питање се може поставити полицијским службеницима у наредним истраживањима.

Литература

1. Brown, B., Benedict, W. R. (2002). Perceptions of the police *Policing: An International Journal of Police Strategies, Management*, 25(3), 543-580. doi:10.1108/13639510210437032
2. Cvetković, V., Grbić, L. (2021). Public perception of climate change and its impact on natural disasters. *Journal of the Geographical Institute Jovan Cvijic*.
3. Cvetković, V., Nikolić, N., Nenadić, R. U., Ocal, A., Zečević, M. (2020). Preparedness and Preventive Behaviors for a Pandemic Disaster Caused by COVID-19 in Serbia. *International journal of environmental research and public health*, 17(11), 4124.
4. Cvetković, V. M., Janković, B. (2020). Private security preparedness for disasters caused by natural and anthropogenic hazards. *International Journal of Disaster Risk Management*, 2(1), 23-33. doi:10.18485/ijdrm.2020.2.1.3
5. Davidović, D., Kešetović, Ž. (2017). Privatni polising i risk menadžment u Srbiji [Private policing and risk management in Serbia]. *Kriminalističke teme*(5), 186-198.
6. Đurđević, N., Otašević, B. (2016). Redarska služba na sportskim priredbama. *Pravni život*, 65(9), 549-564.
7. Goyal, N. (2019). Disaster governance and community resilience: The law and the role of SDMAs. *International Journal of Disaster Risk Management*, 1(2), 61-75.
8. Hussaini, A. (2020). Environmental Planning for Disaster Risk Reduction at Kaduna International Airport, Kaduna Nigeria. *International Journal of Disaster Risk Management*, 2(1), 35-49. <https://doi.org/10.18485/ijdrm.2020.2.1.4>
9. Janković, B. (2020). The Role of Stewards at Sports Events in the Republic of Serbia. *Zbornik radova Pravnog fakulteta Novi Sad*, 54(1), 353–365. doi:10.5937/zrpfns54-23518

10. Janković, B., Cvetković, V. M. (2020). Public perception of police behaviors in the disaster COVID-19 – the Case of Serbia. *Policing: An International Journal*, 43(6), 979-992. doi:10.1108/PIJPSM-05-2020-0072
11. Janković, B., Cvetković, V. M., Ivanov, A. (2019). Perceptions of private security: a case of students from Serbia and North Macedonia. *NBP – Journal of Criminalistics and Law*, 24(3), 59-72. doi:10.5937/nabepo24-23302
12. Janković, B. (2021). The role of the police in disasters caused by pandemic infectious diseases. *International Journal of Disaster Risk Management*, 3(1), 41-50.
13. Kaur, B. (2020). Disasters and exemplified vulnerabilities in a cramped Public Health Infrastructure in India. *International Journal of Disaster Risk Management*, 2(1), 15-22. <https://doi.org/10.18485/ijdrm.2020.2.1.2>
14. Kesić, Z. (2008). Ispitivanje stavova studenata Kriminalističko-policijske akademije o privatnom policijskom delovanju [Survey of attitudes of students of The Academy of Criminalistic and Police Studies towards private policing]. *NBP – Journal of Criminalistics and Law*, 13(2), 171-185.
15. Kumiko, F., Shaw, R. (2019). Preparing International Joint Project: Use of Japanese Flood Hazard Map in Bangladesh. *International Journal of Disaster Risk Management*, 1(1), 62-80.
16. Lončar, Z. J., Radivojević, N. P., Radošević, R. S., Mirković, V. M. (2019). Saradnja policije i privatnog obezbeđenja u vanrednim situacijama u Republici Srbiji - stanje i mogućnosti - [Cooperation between Police and Private Security in Emergency Situations in the Republic of Serbia – Current State and Possibilities]. *Zbornik radova Pravnog fakulteta, Novi Sad*, 53(1), 113–131. doi:10.5937/zrpfns53-22005
17. Mano, R., A. K., Rapaport, C. (2019). Earthquake preparedness: A Social Media Fit perspective to accessing and disseminating earthquake information. *International Journal of Disaster Risk Management*, 1(2), 19-31.
18. Meško, G., Nalla, M. K., Sotlar, A. (2005). Policisti in zasebni varnostniki - veliki in mali bratje. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 56(2), 147-162.

19. Mil, H. I., Sanli, S., Yildirim, A., Domac, S. (2015). Interprofessional education model for sport security professionals in Turkey. *European Scientific Journal*, 11(8), 88-104.
20. Milošević, M. D. (2018). *Privatizacija bezbednosti u postkonfliktnim državama: slučaj Srbije i Hrvatske 2000-2016. godine [Privatization of security in post-conflict countries: The case of Serbia and Croatia in the period 2000 - 2016]*. (doktorska disertacija). Beograd, Beograd.
21. Moreira, S., Cardoso, C. (2015). Citizen confidence in private security guards in Portugal. *Eur J Criminol*, 12(2), 208 –225. doi:10.1177/1477370815571946
22. Nalla, M. K., Gurinskaya, A. (2017). Common past - different paths: Exploring state regulation of private security industry in Eastern Europe and post-Soviet republics. *International Journal of Comparative and Applied Criminal Justice*, 41(4), 305-321. doi:10.1080/01924036.2017.1368921
23. Nalla, M. K., Gurinskaya, A., Rafailova, D. (2017). Youth Perceptions of Private Security Guard Industry in Russia. *Journal of Applied Security Research*, 12(4), 543-556. doi:10.1080/19361610.2017.1354277
24. Nalla, M. K., Heraux, C. G. (2003). Assessing goals and functions of private police. *Journal of Criminal Justice*, 31(3), 237-247. doi:10.1016/S0047-2352(03)00005-9
25. Nalla, M. K., Hummer, D. (1999a). Assessing strategies for improving law enforcement/security relationships: Implications for community policing. *International Journal of Comparative and Applied Criminal Justice*, 23(2), 227-239. doi:10.1080/01924036.1999.9678641
26. Nalla, M. K., Hummer, D. (1999b). Relations between Police Officers and Security Professionals: A Study of Perceptions. *Security Journal*, 12(3), 31-40. doi:10.1057/palgrave.sj.8340028
27. Nalla, M. K., Hwang, E.-G. (2004). Assessing professionalism, goals, images, and nature of private security in South Korea. *Asian Policing*, 2(1), 104-121.
28. Nalla, M. K., Hwang, E.-G. (2006). Relations between police and private security officers in South Korea. *Policing: An International Journal of Police Strategies, Management*, 29(3), 482-497. doi:10.1108/13639510610684719

29. Nalla, M. K., Johnson, J. D., Meško, G. (2009). Are police and security personnel warming up to each other? A comparison of officers' attitudes in developed, emerging, and transitional economies. *Policing: An International Journal of Police Strategies, Management*, 32(3), 508-525. doi:10.1108/13639510910981635
30. Nalla, M. K., Lim, S. S. (2003). Students' perceptions of private police in Singapore. *Asian Policing*, 1(1), 27-47.
31. Nalla, M. K., Meško, G. (2015). What Shapes Security Guards' Trust in Police? The Role of Perceived Obligation to Obey, Procedural Fairness, Distributive Justice, and Legal Cynicism. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 66(4), 307-319.
32. Nalla, M. K., Meško, G., Sotlar, A., Johnson, J. D. (2006). Professionalism, Goals and the Nature of Private Police in Slovenia. *Varstvoslovje*, 8(3-4), 309-322.
33. Ocal, A. (2019). Natural Disasters in Turkey: Social and Economic Perspective. *International Journal of Disaster Risk Management*, 1(1), 51-61.
34. Ocal, A., Cvetković, V. M., Baytiyeh, H., Tedim, F., Zečević, M. (2020). Public reactions to the disaster COVID-19: A comparative study in Italy, Lebanon, Portugal, and Serbia. *Geomatics, Natural Hazards and Risk*. doi:10.1080/19475705.2020.1811405
35. Paek, S. Y., Nalla, M. K., Lee, J. (2019). Perception of police legitimacy among private security officers. *Security Journal*, 32(3), 287-305. doi:10.1057/s41284-018-00163-5
36. Petrevski, B., Nikolovski, M. (2015). The role of the subjects of the private security subsystem in the Republic of Macedonia in providing security in urban areas. In *Zbornij radova: Naučna konferencija Dani kriminalističkih nauka* (pp. 7-15). Sarajevo: Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije.
37. Sotlar, A., Meško, G. (2009). The Relationship between the Public and Private Security Sectors in Slovenia—from Coexistence towards Partnership? *Varstvoslovje*, 11(2), 269-285.
38. Spasić, D., Radovanović, I. (2019). Security Needs of Citizens and Community Policing in Serbia – is There a Link? *European Journal on Criminal Policy and Research*, 25(2), 189-218. doi:10.1007/s10610-017-9366-x
39. Thennavan, E., Ganapathy, G., Chandrasekaran, S., Rajawat, A. (2020). Probabilistic rainfall thresholds for shallow landslides

- initiation – A case study from The Nilgiris district, Western Ghats, India. *International Journal of Disaster Risk Management*, 2(1), 1-14.
40. Van Steden, R., Nalla, M. K. (2010). Citizen satisfaction with private security guards in the Netherlands: Perceptions of an ambiguous occupation. *Eur J Criminol*, 7(3), 214-234. doi:10.1177/1477370809359264
41. Van Steden, R., van der Wal, Z., Lasthuizen, K. (2015). Overlapping Values, Mutual Prejudices: Empirical Research into the Ethos of Police Officers and Private Security Guards. *Administration, Society*, 47(3), 220-243. doi:10.1177/0095399713509530
42. Vibhas, S., Adu, G. B., Ruiyi, Z., Anwaar, M. A., Rajib, S. (2019). Understanding the barriers restraining effective operation of flood early warning systems. *International Journal of Disaster Risk Management*, 1(2), 1-17.
43. Xuesong, G., Капуцу, Н. (2019). Examining Stakeholder Participation in Social Stability Risk Assessment for Mega Projects using Network Analysis. *International Journal of Disaster Risk Management*, 1(1), 1-31.
44. Ђурић, С., Поповић-Ћитић, Б. (2013). Страх од криминала, родне разлике у перцепцији ризика. *Социолошки преглед*, 47(4), 537-554.
45. Љубичић, М., Лабаш, С. Д. (2010). Страх од злочина-истраживање ставова студената. *Социолошки преглед*, 44(4), 615-638.
46. Поповић-Ћитић, Б., Ђурић, С. (2014). Страх од криминала у Београду: Тестирање модела социо-демографских и социјално-психолошких фактора. *Социолошки преглед*, 48(2), 209-228.
47. Цветковић, В. М., Томашевић, К. С., Милашиновић, С. М. (2019). Безбедносни ризици климатских промен: Студија случаја Београда. *Социолошки преглед*, 53(2), 596-626. doi:10.5937/socpreg53-

Attitudes of Members of Private Security about the Police

***Abstract:** Scientific literature includes numerous studies of citizens' perceptions of the police. However, the question arises as to how the police are seen by members of private security, who perform similar security tasks as police officers. The results of the survey, which involved 178 members of private security services, indicate that they have a high opinion of the police and its members. It is noticeable that older members of private security have a slightly better opinion of members of the police than their younger colleagues. This indicates that more work should be done with younger members of the private security, not only as part of the courses for private security, but also later, during the service. There is certainly a need to insist more on joint trainings, both in order to increase trust and to get to know the procedures that the services are undertaking.*

***Keywords:** private security, perception, police, Serbia.*